

Prefață

Caietul de seminar „Sociologie juridică. Caiet de seminar” reprezintă un instrument esențial pentru studenții facultăților de drept, fiind însă particularizat pe programa specifică Facultății de Drept și Științe Administrative din cadrul Universității Ștefan cel Mare din Suceava, oferind o abordare interdisciplinară și aplicată a relației complexe dintre drept și societate. Elaborat de asist. univ. dr. Loredana Terec-Vlad, această lucrare își propune să dezvolte competențele necesare pentru înțelegerea și analiza critică a fenomenelor juridice în context social.

Sociologia juridică, ca disciplină de frontieră între științele sociale și cele juridice, oferă o perspectivă unică asupra modului în care normele și instituțiile juridice interacționează cu structurile și procesele sociale. În contextul actual, marcat de schimbări rapide și provocări globale, înțelegerea acestei interacțiuni devine vitală pentru viitorii profesioniști din domeniul dreptului dar și al administrației publice. În calitatea sa de disciplină de frontieră, sociologia juridică îmbină perspectivele sociologice cu analiza juridică, oferind o înțelegere aprofundată a modului în care dreptul și societatea se influențează reciproc. Această ramură a sociologiei investighează relația dintre normele juridice, instituțiile legale și structurile sociale, evidențiind impactul factorilor socio-economici, culturali și politici asupra funcționării sistemului juridic.

Se poate afirma că importanța sociologiei juridice în studiul dreptului este fundamentală, deoarece aceasta permite o

abordare holistică a fenomenelor juridice, depășind simpla analiză doctrinară a textelor de lege. Prin integrarea teoriilor sociologice în studiul dreptului, viitorii profesioniști din domeniul juridic pot dezvolta o înțelegere mai nuanțată a modului în care legile sunt create, interpretate și aplicate în contextul social real.

Una dintre temele centrale ale sociologiei juridice este analiza modului în care normele juridice sunt influențate și modelate de contextul social. Legile nu sunt simple instrumente tehnice, ci reflectă valorile, tradițiile și structurile de putere ale societății în care sunt create. În același timp, sistemul juridic are capacitatea de a influența și transforma relațiile sociale, acționând ca un agent de schimbare socială. Această perspectivă bidimensională este esențială pentru înțelegerea relației dintre drept și societate.

În cadrul acestei ramuri a sociologiei este acordată o atenție deosebită rolului instituțiilor în modelarea comportamentului social. Analiza instituțiilor totale, concept dezvoltat de Erving Goffman, oferă o perspectivă critică asupra modului în care structurile organizaționale, precum închisorile sau spitalele psihiatrice, influențează comportamentul individual și colectiv. Această abordare permite o evaluare mai profundă a eficacității și implicațiilor etice ale sistemelor de justiție penală și ale altor instituții juridice.

Un aspect demn de menționat în cadrul acestui Caiet de seminar la sociologia juridică îl constituie examinarea inegalităților sociale în ceea ce privește accesul la justiție. Studiile au

evidențiat modul în care factorii socio-economici, precum venitul, educația sau statutul social, influențează capacitatea indivizilor de a-și exercita drepturile și de a beneficia de protecție juridică. Această perspectivă este vitală pentru dezvoltarea unor politici și practici juridice care să promoveze echitatea și accesul egal la justiție pentru toate categoriile sociale.

În contextul acestei lucrări sunt evidențiate, într-o manieră directă sau indirectă, modul în care schimbările sociale rapide impactează sistemul juridic. Evoluțiile tehnologice, demografice și culturale pun presiune constantă asupra cadrului legal existent, necesitând o adaptare continuă a normelor și instituțiilor juridice. Înțelegerea acestor dinamici este esențială pentru viitorii profesioniști din domeniul dreptului, care vor trebui să navigheze într-un peisaj juridic în continuă schimbare. În conținutul lucrării se fac trimiteri la dimensiunile etice ale practicii juridice, fiind subliniate o serie de dileme etice din domenii precum bioetica sau drepturile omului, accentuându-se necesitatea unei abordări nuanțate și responsabile în aplicarea legii. Lucrarea oferă instrumente conceptuale originare în sociologie pentru a examina aceste dileme în contextul lor social, cultural dar și normativ mai larg.

În era globalizării, sociologia juridică joacă un rol crucial în înțelegerea modului în care sistemele juridice naționale sunt influențate de tendințele internaționale. Interconectarea crescândă la nivel global afectează atât conținutul, cât și aplicarea normelor juridice, necesitând o perspectivă comparativă și internațională în studiul dreptului.

Sociologia juridică contribuie semnificativ la înțelegerea proceselor electorale și a sistemelor democratice. Analiza comportamentului electoral, a sistemelor de vot și a reglementărilor juridice în domeniul electoral oferă perspective valoroase despre funcționarea democrației și relația dintre cetățeni și instituțiile statului. Pentru înțelegerea acestei relații dintre sistemul juridic și celelalte sisteme socio-politice, este privilegiată paradigma social-construcționistă, lucrarea înscriindu-se astfel într-o linie de gândire sociologică, care are în vedere înțelegerea juridicului ca rezultatul unor ample procese de construcție socială.

În domeniul sănătății publice, este examinată din punct de vedere sociologic interacțiunea complexă dintre reglementările juridice, politicile de sănătate și factorii sociali care influențează starea de sănătate a populației. Prin abordarea acestor teme diverse, sociologia juridică pregătește viitorii profesioniști din domeniul dreptului să înțeleagă și să abordeze provocările complexe ale sistemului juridic contemporan. Aceasta încurajează o gândire critică și contextualizată, esențială pentru orientarea viitorului jurist în peisajul juridic modern, caracterizat de schimbări rapide și provocări globale.

Așadar sociologia juridică reprezintă o componentă indispensabilă a studiului modern al dreptului. Ea oferă o perspectivă interdisciplinară care îmbogățește înțelegerea fenomenelor juridice, plasându-le în contextul lor social mai larg. Prin integrarea analizei sociologice în studiul dreptului, viitorii juriști și administratori publici sunt mai bine formați pentru a înțelege, interpreta

și aplica legea într-o manieră care să răspundă eficient nevoilor și realităților societății contemporane. Această abordare holistică este esențială pentru dezvoltarea unui sistem juridic echitabil, eficient și adaptat la provocările secolului XXI.

Considerăm că în lipsa unui context social, cultural, filosofic și politic, viitorul absolvent de drept ar rămâne un simplu aplicant al normelor, ceea ce l-ar face în câțiva ani un personaj dispensabil și înlocuibil cu sistemele bazate pe inteligența artificială și incapabil să se ridice la statutul de creator de cultură juridică, ceea ce l-ar face să devină un jurist pregătit, capabil să fie un element de rezistență pentru comunitatea din care face parte, pentru normele și valorile acesteia și, nu în ultimul rând, un vector de echilibru social înfăptuitor de echitate normativă.

Structurat în 14 unități de seminar, caietul de față acoperă o gamă largă de teme fundamentale, de la epistemologia socială și construcționismul social, până la analiza sistemelor electorale și a dilemelor bioetice contemporane. Fiecare unitate combină elemente teoretice cu activități practice, stimulând gândirea critică și capacitatea de aplicare a conceptelor în situații concrete.

Printre ideile centrale pe care studenții ar trebui să le rețină se numără:

- Interdependența dintre normele juridice și contextul social: legile nu funcționează în vid, ci sunt profund influențate de valorile, tradițiile și structurile sociale existente. În același timp, sistemul juridic are capacitatea de a modela și transforma relațiile sociale.